

Stále Ty...

k třetímu výročí 14. srpna 1988

Vlasta a Staněk

s v děčným programem

František

30. 11. 1991

L.P. 1991

Vladimír Holan
POZDNÍ VYZNÁNÍ

Jsi to ty, stále ty, kterou miluju,
i když všechno nasvědčuje,
že nepřetržité vědomí lásky
brání milovat...

Jsi to ty, stále ty, kterou miluju,
i když jsem ustavičným svědkem přítomnosti,
na které jsem spoluviníkem,
ty, stále ty, opravdu jediná!

Sergej Machonin
ČESKÁ NÁRODNÍ

Táhli jsme už v pátek krajinou nedočkaví jara, velikonoc, plní jakési netrpělivosti, v očekávání něčeho, sami jsme nevěděli čeho; snad prvního střevlíka na polní cestě po tom mrtvém čase podivné zimy bez sněhu, ale střevlíci už jsou taky na vyhynutí, stejně jako hrouzci, mihule a piskoři tady kolem v potocích.

Nebo jsme možná čekali na zvony z Říma, poslouchali jsme, jestli neletí povětrím. Nebo na dobrou zvěst, snad ani ne na tu největší o Beránku Božím, stačila by třeba jen nějaká malá po tolika špatných.

Ale nic, krajině se do velikonoc nechtělo, odpolední nebe bylo lhostejné a slepé jako v Andrejevově povídce o hromadném znásilnění dívky plné prvních plachých předtuch o skutečné lásce. Táhli jsme vesnicemi, ale ve vesnicích jako po vymření. Ani ten pes, který v každé slušné proze podtrhuje kolorit opuštěnosti. Fronty domů na návsích - mlčící a nedůvěřivé pozorovatelný prázdna. A úpravné předzahrádky, to skromné vyšívání na šedé osnově uniformovaného vesnického života, ještě zimořivé: tu a tam zlé žluté plamínky krokusů a růžové ohně jedovatých lýkoců.

Po táhlém hřebeni lesem od jednoho opuštěného lomu k druhému a pořád v tom prázdném tichu. Včerejší veselá předpověď počasí má poruchu - kalně zeleným jezírkům na dně ryšavých lomů naskakuje husí kůže, krápe, padá k vodě voda jako v té básni. Opuštěné soustrojí na drcení kamene ve věžích ze zčernalého dřeva vypadají jako hrozivé monumentální plastiky v plenéru, straší v nich zašlé, doznělé a zemřelé děje.

Přes silnici po zakázané cestě k opuštěnému chátrajícímu mlýnu, nahoře na kopci jakási nečekaná neznámá vesnice. Bílé chalupy do návsi, za nimi v zahradě břizolitové tvrze, mladí si postavili.

Najednou zvuk. Jakýsi mnohohlas. Světe zboř se, někde v tom mrtvu někdo zpívá!

Zpívali v hospodě. Svět vypadal hned o poznání líp, kolem husího rybníčka v tu ránu vyskočilo tři sta žlutých velkých jisker, první letošní podběly.

Melodie nám připadala známá, hospoda na rohu měla dveře dokořán. Chraplavý hlas odzpíval sloku, čtyři, pět, deset hlasů spustilo refrén.

Zůstali jsme stát jako solné sloupy. Protože ten refrén zněl:

A podle litery paragraf šavle,
teď dumej o právu, Havlíčku, Havle!

Popošli jsme blíž uším nevěřice, jdeme kolem
tabule s vítáním občánků, s taneční zábavou, s bo-
jem za mír a s jakýmsi tlustým heslem, a zase sto-
jíme:

Co tě to napadlo, foukat jim do kaše,
nejezdils na koni, cválal jsi na bleše.
Pan Bach má básníky ve velké vážnosti,
jak rád je v erárních komůrkách pohostí.

Přešli jsme pomalu kolem hospody a šli jsme
dál, abychom zpěváky nezakřikli. Šli jsme pomalu
a dlouho jsme slyšeli ten chraplavý sbor s třeskem
půllitrů:

A podle litery paragraf šavle,
teď dumej o právu, Havlíčku, Havle!

Kolik je to let, co jsme tu písničku slyšeli
poprvé v přecpaném kumbálku v Nerudovce. Paragraf
šavle už se chystal na Hutku a Hutka zpíval proti

paragrafu. Refrén zpívalo těch sto, sto padesát lidí, natěsnaných v sálku jako sardinky. Vašek Havel byl ve vězení, František Pavlíček tamtéž. Pozdravili jsme se s pobledlou Alenou Pavlíčkovou. V Čechách bylo bídě, zavírali básníky.

V Čechách je pořád bídě. Hutka se trápí někde v Holandsku nebo v Německu, Alena Pavlíčková umřela nespravedlivě, mladá, Divadlo v Nerudovce není, Havel a Jirous jsou znovu ve vězení - už zase zavírají básníky. I nebásníky.

Ale něco se nepozorovaně posunulo, jako se posune stín od rána k poledni: Hutkova písnička o Havlíčkovi a Havlovi se po vlastech českých zpívá jako folklór! Jako česká národní! Jako se zpívají příběhy o Babinském, o husarovi co jel na vojnu, o Juliáně krásné panně a o řebíčku zahradnickém.

"Ach Čechy krásné, Čechy mé, v hospodě vyhrávají," píše Seifert. Jenže tahle nebyla skrytá. Byla na očích a měla dveře dokořán..

Šli jsme dál k Časlavi městu a krajině se náhle něco stalo: sneslo se na ni krásné počasí z předpovědi, nebe se odkrylo a zazářilo jako čistý safír v řezu a za vsí hučely varhany: vysoké

keře plné včel. Včely padaly dychtivě do kvetoucích
kočiček a odlétaly pak těžké a opilé jarem k úlům.

Březen 1989

Vladimír Holan
KDYKOLI

Po rozchodu s milenkou některé věci
(zvláště ty jí dotýkané)
až mstivě přemístíš,
ale protože to nepomáhá,
vrátíš je zase na jejich
staré místo, možná i proto,
aby ses ještě více pokořil...

A už je tu noc a opuštěnost,
která sice zatím lstivě
nedává najevo nic,
co předcházelo, a nechává to
na později -
ale už je tu také nespavost,
která, ať ví nebo neví,
co má nebo nemá od nás,
začíná číst krvák...

František Halas
LISTOPAD

Znám erboví tvých žil
slábnoucím hlasem zpovídám se
čím jenom čím jsem žil
slyše jen úzkost ve tvém hlase

Kment listí padal na náš stín
když naposled jsme stáli spolu
šel soumrak kolem bolestín
šel nevida nic z našich bolů

Jen vzlyk se potom třásl ve mně
jen vzlyk s tvým jménem sloučený
však utěšlivá byla země
a sevřela děj skončený

Alena Břízová
SLUNEČNÍ RŮŽE

rozhlasová pohádka
na italské motivy

Don Pietro Buon appetito, lidičky! Je libo artyčoky? Pistáciové oříšky? Ústřice? Nebo snad lanýžky? Chystáte-li dneska na večeri costolette di maiale alla Milanese /jenom mezi námi - vepřová žebírka milánská/, neobejdete se bez mých žampionků! A jestli se vám sbíhají sliny na tinche fritte in carpione /jinak obyčejné marinované líny/, zapláčete, když si nekoupíte moje olivy! Do rizota mám nejjemnější parmezán já a k makaronům nejvoňavější gorgonzolu! Tak račte, lidičky, můj krámek, mé lahůdky, mé delikatesy uspokojí i ty nejmlsnější jazýčky! A jestli mi nevěříte, tak si zapište za uši, že u dona Pietra v ulici Peperone hned za náměstím Pomodoro nakupuje - a sem tam přijde i na slovíčko - samotná královna. /Krámský zvonek/ Co jsem povídal. Už je to tady. Chci říct - už je tady. - Ručičku líbám, milostpaní králko. Tak co to dneska bude? Hrneček mušlí? Kornout kaštanů? Nebo snad dokonce špetička šafránu?

Královna Raděj hned tři, done Pietro.

Don Pietro Propána, celé tři špetky šafránu? A že jsem tak smělý - načpak tolik?

Královna K dušeným křepelkám pro mého muže Valentina prvního, vašeho krále, done Pietro -

- Don Pietro To je druhá -
- Královna A do piškotových amoetek po florentinsku pro mne.
- Don Pietro Třetí! Na mou věru, počítala jste správně, milostpanínko. Šafrán zabalíme do růžového kornoutku a do modrého přidáme jen tak pro dobré jméno a samozřejmě gratis hrst rozinek. A co takhle ještě baklažánek?
- Královna Ne ne, done Pietro, zeleninu já nerada.
- Don Pietro Tak pečené kaštiny! Takový krocán s kaštanovou nádivkou, sinorino -
- Královna Ani nápad. Krocana peču až za týden.
- Don Pietro Už vím! Bude to ananasový meloun!
- Královna Tak ten už vůbec ne. Kdepak, done Pietro. Dneska už jsem u vás nakoupila víc než dost. Chybí mi už jenom -
- Don Pietro K službám, milostpaní králko!
- Královna Křupavý -
- Don Pietro Samozřejmě!
- Královna Voňavý -
- Don Pietro Jak by ne!

- Královna Navrch pěkně pokmínovaný bochníček žitného chleba a ten si půjdu zamluvit u pekařky panny Rozalíny tamhle za rohem.
- Don Pietro Propána! Achich! Neřkuli ouvej! A radši hned dodám jémine!
- Královna Stalo se něco, done Pietro?
- Don Pietro Aby ne! Vaše Veličenstva - slyšel jsem dobře? - si prostírají na královský stůl chleba od té bosonožky?
- Královna Možná chodí naboso, protože ji tlačí střevíce. Ale chlebiček má z nejjemnější mouky.
- Don Pietro Od té hadrničky, co má sotva jednu děravou jupku a sukni, která vypadá jako že ji oškubaly vrány?
- Královna U chlebové pece toho na sebe víc ani nepotřebuje. A její bochníčky mají nejkřehčí kůrku.
- Don Pietro Ale copak královna může nakupovat u takové, co se jí neřekne jinak než Umouněnka a v jednom kuse kdáče s prominutím jako slepice?
- Královna Co by se nezasmála, done Pietro, když jí jdou obchody. A peče nejlepší chlebiček z celého našeho království, abyste věděl. A že je trochu umouněná?

Zato bochníčky má zabalené v sněho-
bílém plátýnku. S vámi dnes není
kloudná řeč a navíc, propána, hnedlin-
ko bude zvonit poledne! Poručím se
vám, done Pietro.

Don Pietro Má nejhlubší poklona, sinoríno. A
abyste věděla všechno - tak ta vaše
Umouněnka taky čaruje!

Královna Hm - tedy abych pravdu řekla - tak
moc zase nespěchám, pro pár slovíček
mě neubude. Co jste to řekl? Že pekař-
ka panna Rozalína -

Don Pietro Jakápak Rozalína. Umouněnka. A řek
jsem, že čaruje. Tedy nejspíš. Možná.
Vlastně kdoví.

Královna Jen hezky ven s tím, done Pietro.
Před svou královnou a pravidelnou zá-
kaznicí nesmíte nic utajovat. Nebo to
požaluju svému choti a vašemu králi
Valentinovi prvnímu, který vás za to
jak náleží potrestá a já si od vás už
jaktěživa nekoupím ani lístek šalvěže.
Tak bude to?

Don Pietro K službám, milostpaničko. Ale povím
jen, co jsem slyšel. Jak jsem nakou-
pil, tak prodávám.

Královna A to co?

- Don Pietro Prý večer, když si sousedky vyjdou na zápraží, sedí Umouněnka zabeďněná ve svém domku dočista jak hlemýžď v ulitě.
- Královna A dál?
- Don Pietro Sousedky ji lákají, prý Umouněnko, pojď se ochladit na čerstvý vzdoušek a ona na to: mám lepší chládeček doma.
- Královna To je pravda.
- Don Pietro U pece? Taky ji vábí, prý Umouněnko podívej, jak svítí měsíček, ale ona na to jen: mám lepší světlo doma.
- Královna Dost možná z ohniště.
- Don Pietro Když v noci nepeče? A hlavně a zejména ji zvou mezi sebe na kus řeči a ona pokaždé jen opáčí: já si popovídám líp sama.
- Královna Sama?
- Don Pietro Už jo, paní králko. Sama se sebou. A pak je z jejího domku slyšet to její hihňání jako když slepice kdáče a - a moc divné říkání.
- Královna Jaké?... Nepřejte si mě, done Pietro. Nekoupím už od vás ani tymiánek!
- Don Pietro Tak považte, ona prý si říká: Růže -

- Královna Však se jmenuje Rozalína.
- Don Pietro Sluneční Růže -
- Královna Ale proč sluneční?
- Don Pietro To právě nikdo neví. A to jsem ještě neřek všechno. Tak tedy: Růže, Sluneční růže - budeš královnou, když osud pomůže!
- Královna Propána!
- Don Pietro Už je to tak.
- Královna Achich a ouvej!
- Don Pietro A radši hned dodejte jémine.
- Královna To jako myslí, že dostane za muže krále?
- Don Pietro Nejspíš.
- Královna Ale kterého?
- Don Pietro Na ženění je u nás pokud vím jenom jeden, když nepočítám vašeho chotě Valentina prvního.
- Královna Valentino druhý! Můj syn!
- Don Pietro Ano prosím. Náš korunní princ.
- Královna A Umouněnka? Tak to ne! Jakže to říká? Růže -

Don Pietro Sluneční růže -

Královna Budeš královnou, když osud pomůže! No počkej! Kde mám košík? Šafrán! Rozinky! Hned teď si u ní objednáš chleba a až mi ho přinese na zámek, já si tu boso-nožku -

Don Pietro Správně.

Královna Tu hadrničku -

Don Pietro Ještě líp!

Královna Tu Umouněnku umouněnou vezmu na paškál!

x x x

Král Jejdanánku, to je vůně! Nam nam nam. Až z nádvoří se vznáší jako obláček sem do komnaty.

Královna Budeš zticha! Dneska přece vůbec nejde o chleba.

Král Že ne? Tak o co, maminko?

Královna O pekařku.

Král O pekařku? Co je nám po ní? Mě zajímá jenom ten kulatý zázrak, co před chvílí vytáhla z pícky. Víc nic.

- Princ Tatínek má pravdu, mami. Taký se mi už sbíhají sliny, nam.
- Král Viď, synku. Je to vůnička jak nebeský dech. Ta děvenka už nejspíš bude na schodech. Že bych jí šel naproti?
- Královna Pěkná děvenka. Ani krok! Chci, abyste byli při tom, až z ní začnu páčit to její tajemství.
- Král Jaképak tajemství! Povím ti to sám. Přidává do těsta muškátový kvítek.
- Princ Já bych zase řek že tymián, tati.
- Král Anebo možná badyán. A jak se ta pochoutka blíží!
- Princ Jauvajs, mně už z toho začíná kručet v žaludku.
- Královna Ticho, povídám. Až tu holku uvidíte, ony vás přejdou laskominy. A až uslyšíte, co o sobě říká, možná vám dočista dojde dech.
- Král Ale matko, nás ta tvoje pekařka dočista nezajímá. Jaktěživ jsem ji neviděl, tuhle Valentino druhý jakbysmet -
- Princ Jasně, tatínku. O dívky z podzámčí já okem nezavadím. Ale krajíček chleba bych si už dal, mami. Nebo patičku.

- Královna Hleď se ovládat, synku. Jde o tvou budoucnost.
- Král Jakou budoucnost, Valentino?
- Princ Nevím, tatínku.
- Královna Však se dovíte. Oba.
- Král Já jenom vím, že ten křupavý zázrak bude co nevidět tady. Muškátový květ?
- Princ Spíš tymián.
- Král Badyán? Ale ne, určitě muškát!
- Umouněnka Tak už jsem tady, jemnostpaní královno!
/Smích/
//Umouněnka se vůbec často směje, což nebude nadále předepisováno, měl by to ovšem být smích milý, jenom sem tam trochu uličnické hihňání, které ale jen vzdáleně někdy připomene slogan "jako když slepice kdáče"//
Jemináčku, vás je tady jako na pouti!
Dobrý den vespolek přeju. To jsem asi měla přinést nejmín tři bochníčky, milostpaní. Ale povídala jste -
- Královna Že nám jeden docela stačí. Správně.
- Král Ale to ne, maminko. Kdepak!
- Královna Kšc!

- Umouněnka Kdopak to je, že jsem ta smělá? Snad ne Jeho Veličenstvo?
- Královna Ovšem. Copak neznáš svého panovníka a krále?
- Umouněnka Jenom z doslechu. Však víte, věčně jen prosívám mouku, mísím těsto, pečů. Takže ten druhý bude nejspíš jeho následník. Hm. Docela fešák. Co na mě tak vyvaluješ oči?
- Princ To jako já? No dovol. Pchá, vždyť ona ani neví, jak se mluví s princem!
- Umouněnka Snad jsem zas tak moc neřekla. Ale křupavou kůrčičku z mého chleba bys neodřekl. Chceš? Kousek ti ukrojím.
- Princ Přešla mě chuť, hadrničko. Podívej se na sebe, jak vypadáš.
- Královna Správně, Valentino druhý.
- Král Ale já bych si dal malý krajíček, děvenko.
- Princ Od takové umouněnky, tati? Ani drobínek.
- Umouněnka Abys jednou o něj neprosil, ty -
- Královna Tak dost, má milá. Nepozvala jsem tě na rozprávku, v které budeš mít hlavní slovo ty. Od toho jsem tady já, abych se vyptávala a rozdávala rady.

- Umouněnka Už jsem zticha, jemnostpaní královno.
A s vyptáváním si pro mě za mě rače
posloužit.
- Královna Tak zaprvé: pročpak se nikdy neumeješ?
- Umouněnka To je mi otázka. Protože mám jemnou
kůži a voda by mi ji rozmáčela.
- Královna Máš kůži jemnou asi jako struhadlo.
A pročpak se nečešeš?
- Umouněnka Mám tuze hebounké vlásky a hřeben by
mi je potrhal.
- Královna Hebounké! Asi jako rýžové koště! A
proč si nekoupíš střevíce?
- Umouněnka Mám něžné nožky, jemnostpaní, v stře-
vících bych si nadělala puchýře. To je
všecko?
- Královna Kdepak. Teprv teď přijde to hlavní,
pekařko. Povídal don Pietro -
- Umouněnka Ten hokynář?
- Královna Z ulice Peperone -
- Umouněnka Jakápak Peperone? Docela obyčejná Pa-
priková ulice!
- Královna Hned za náměstím Pomodoro -
- Umouněnka Pomodoro? Snad Rajské jablíčko?

- Královna Nesměj se pořád, jako když slepice kdáče a neskákej mi do řeči. Tak ten don Pietro povídal, že si říkáš Růže.
- Umouněnka Jmenuju se přece Rozalína, tak co by ne.
- Královna Jenže ty si říkáš Sluneční růže - a jakpak že je to dál? Růže, Sluneční růže -
- Umouněnka /po chvílce špitne do ticha/ Budu královnou. Když osud pomůže.
- Královna Tak je to přece jenom pravda. Valentino! Valentino! Oba jste to slyšeli. Co tomu říkáte?
- Král Ale maminko, upokoj se. Je to, pravda, trochu nenáležité, aby si obyčejná pekařka myslela tak vysoko, ale zas na druhou stranu -
- Princ No dovol, tatínku! Copak by se urozený princ a budoucí král mohl oženit s nějakou bosonohou oškubanou Umouněnkou, která kdáče jako slepice? Já bych to teda nikdy neudělal.
- Královna Bravo, synku. To jsem chtěla slyšet.
- Umouněnka Tak se mně zdá, jemnostpaní, že už můžu jít. Na tom chlebičku si ve zdraví pochutnejte -

- Královna Nikam. To by tak hrálo. Zůstaneš tady. Na zámku. Vedle v komoře. Každý den nám upečeš bochníček chleba a jinak budeš zavřená na petlici, aby tě přešly laskominy na královské vdávání. Kdo to kdy slyšel, prý růže, Sluneční růže!
- Umouněnka /špitne/ Budu královnou, když osud pomůže.
- Královna Já ti dám! Už ať jsi venku!
- Umouněnka Však už jdu, jemnostpaní.
- Král Ještě slovíčko, děvenko! Do toho těsta přidáváš pro vůni muškátový kvítek nebo badyán?
- Umouněnka Kdepak. Anýz a kmín, Veličenstvo!
- Královna Povídám, už ať jsi v komoře!... Uf. Až mě z toho přepadá mrákota.
- Král To přejde, maminko. Přines hrudku másla a špetičku soli, dáme si k svačině mazaný krajíc. Mám hlad jako hrad, ne-li ještě větší.
- Královna Vy taky nemyslíte než na ten s prominutím dlabanec.
- Princ Já ne, maminko. Chleba už nechci ani vidět.
- Král Aby tě koza trkla, nevděčníku.

- Princ Dal bych si radši pečené kuřátko.
- Královna Leda vařeného sysla, synáčku. Za tyhle zpropadené starosti s pekařkou Rozalínou stejně můžeš ty.
- Princ Jak to já, maminko?
- Královna Kdopak jiný? Kdybys byl ženatý, kdyby sis celý čas tolik nevybíral v nevěstách, nemusela bych se dneska bát, že si Umouněnka na tebe myslí.
- Král A jáje, už vidím, že nám ten bochníček vystydne.
- Královna Ať třeba ztvrdne jako brousek. Ale na stůl prostřu, abys věděl, teprv až se tvůj syn Valentino druhý rozhodne, že se ožení.
- Princ Proč tak najednou, mami?
- Královna Nemůžu tu hadrničku věčně držet v komoře. Oženíš se a basta. A ona si pak může štěbetat o královně třeba až do alelujá.
- Král Řek jsem, že mám hlad, a tak to vezmem zkrátka. Pověz nám, chlapče, kampak mám poslat námluvčího. A hezky zčerstva.
- Princ Když jinak nedáte, maminko a tatínku, mohli byste mi přivést třeba - třeba - třeba dceru brabantského krále.

- Královna Ale synáčku, ta je už dobrý půlrok pod čepečkem, na tu jsi měl pomyslet dřív.
- Král Tak jinou. Honem, Valentino.
- Princ Taky bych se nehněval, kdybyste pro mě požádali o ruku třeba - třeba - třeba dceru španělského císaře.
- Král A to jsi vedle jak ta jedle, to vím zase já, že ta se právě před měsícem vdala. Musíš si vybrat jinačí.
- Princ Když já už o žádný nevím, tati.
- Král To by tak hrálo. Šupito presto nebo -
- Princ Vlastně vím! Ožením se s dcerou tureckého sultána a to je moje poslední slovo.
- Král No vida. A máme ruku v rukávě.
- Královna Nemáme. /Plačtivě/ Sultánova dcera se prý zrovinka předevčírem zasnoubila.
- Král Taky? Neplač, matko, však se najde jiná.
- Královna Právě že nenajde. Ať to přebírám z které chci strany, všechny, které by se k našemu Valentinovi hodily, jsou už zadané. Co si teď počnem?

- Král Pravda, co si počnem? Kdybych aspoň neměl takový hlad.
- Princ A musím já se vůbec ženit?
- Královna Musíš.
- Král Leda že by se to přece jenom nechalo osudu -
- Královna Aby tu jednou na mém místě seděla Umouněnka! Tak to ne!
- Princ Maminka má pravdu, tati. Než bych si vzal tu hadrničku umouněnou, to se radši vydám do světa. Však ona se pro mě kdesi nějaká nevěsta najde.
- Král To je nápad. O ženitbě je rozhodnuto a můžeme prostírat.
- Královna Že ti není hanba. Jediný syn ti chce odejít z domu -
- Král Však právě proto. Musí se na cestu posilnit. Ukrojí si skývečku chleba -
- Princ Z chleba od té Umouněnky nechci vidět ani drobeček. To jdu radši hned.
- Královna Co tě to napadlo, chlapče? Vždyť je hnedle večer.
- Princ Když vyrazím hned, aspoň se dřív vrátím.

Král Taky pravda. A pro mě zbude o nějaký ten krajíček víc.

x x x

Princ Hola hej, lidičky, otevřete!... Až na zápraží vidím, že ve světnici bliká svíčka a kde je světlo, musí někdo přebývat. A ten, kdo tu přebývá, mě musí pozvat dovnitř. Slyšíte? Otevřete mi!

Čaroděj Ale že ti to trvalo, ty šlupko z broskve. To je dost, že jdeš.

Princ Pane, víte, že mluvíte se svým princem?

Čaroděj A kdo říká, že to nevím, ty karbanátku? Jenže ty spíš než na prince vypadáš jako bublina z grenadýny, co by se chtěla vznést až na nebesa. Tak pojd, jen pojd dál, co najednou děláš drahoty?

Princ Radši bych zas šel. Jenže nevím, kudy kam.

Čaroděj A to se ti nedivím. Z mého lesa, holenku, se bez mé pomoci nikdo nevymotá. A já už pár týdnů čekám, kdy zaklepáš.

Princ Jakto, že o mně víte, starý pane?

- Čaroděj Já vím věci, Valentino, že by se ti hlavička zamotala.
- Princ A kdo vám pověděl, jak se jmenuju?
- Čaroděj Kdopak a jakpak a nač a proč, to je mi otázek od pišišvora, co vypadá jak kudla za groš ne-li za zlámanou grešličku. Jsi ušlý, koukám. A splakal jsi nad vejždělkem. Žádnou jsi nenašel, co?
- Princ Vy opravdu o mně víte všechno? Že jdu za nevěstou?
- Čaroděj Jenomže jedna je zadaná, druhá zakoukaná do jinýho, to víš, nečeká hned každá královská Marjánka akurátně na tebe.
- Princ Átsisi. Neubude. Já už žádnou nechci.
- Čaroděj A to máš pravdu. K čemu by ti taky byla nevěsta, když tu teď musíš zůstat u mě ve službě.
- Princ Já že u vás musím sloužit? Jsem princ, pane.
- Čaroděj Však ti to neberu. Jenomže já už nezastanu žádnou práci, tak budu mít odteďka tebe. Před chalupou se válí kláda, tu rozřežeš na kusy, ty kusy posekáš na polínka, polínka rozštípáš na louče, zatopíš v peci a budeš vařit a péct.

- Princ Ale tohle všechno já vůbec neumím!
- Čaroděj Když si neuvaříš, tak se nenajíš.
- Princ Já u vás nezůstanu. Teďka hned odejdu.
- Čaroděj Jenže já mám kolem chalupy takovou síť, že ji třeba okem nezahledneš, ale za živý svět z ní nevyklouzneš, holenku.
- Princ Já už asi vím, kdo jste.
- Čaroděj A kdopak?
- Princ Čaroděj.
- Čaroděj Jak se to vezme. Sem tam, pravda, i čaruju a kouzluju. Ale dost řečí, Valentino, čeká tě práce.
- Princ Můj tatínek je král. A když mě pustíte, zaplatí vám, kolik budete chtít.
- Čaroděj A k čemu by mi asi byly peníze, nevíš?
- Princ Tak si řeknete, co chcete.
- Čaroděj Já jenom rád dobře jím. A v tom mi posloužíš ty. Uvaříš mi sladké rýžové kroketky... milánské rizoto... kachničku po benátsku... zelený hrášek po římsku... To je, co? Akorát že ke všem těm dobrotám nemám ani kousek chleba.

- Princ Chleba?
- Čaroděj Taky by sis dal, ne? Co myslíš, chrouste, v yměnil by tě tvůj pantatínek za bochníček? Vonavý, křupavý, do zlata upečený?
- Princ Když mě pustíte, dostanete chleba celou hromadu.
- Čaroděj A to mně by stačil jeden bochníček. Ale takový, jak jsem řekl. A hlavně - musela by ho upéct sama královna.
- Princ Maminka?
- Čaroděj Řek jsem královna a to je celá moje řeč. Kampak, kampak?
- Princ Myslel jsem, že se půjdu domů zeptat, jestli by maminka ten chleba neupekla.
- Čaroděj A to já zařídím sám. Po někom si vzkážu. Ty se odtud nehneš ani na krok, dokud ten křupavý - ách - zlatavý - ách - do sedmera vůní zahalený a běloučkou moukou poprášený bochníček nebude přede mnou na stole.

- Královna Ach Valentino, Valentino, synáčku můj milovaný, už vidím, že ti není pomoci. Tvůj mladý život, tvá červená líčka, pusinka jak rozpuklé májové poupátko, všecko navěky skončí ve spárech toho starého nenasyty a mlsouna a vařbuchtý, protože - achich - protože - achich a ouvej - tvá matka je dočista k ničemu.
- Král A jémine, už zas, maminko?
- Královna Už zas, tatínku. Potřetí. Nejdrív to byla placka, z které by se daly kovát podkovy pro valachy, potom se to roztekalo jako bláto po jarní povodni, a teď to vidíš sám.
- Král Něko se to lepí.
- Královna Kdyby jenom to.
- Král Skoro bych řek ňahňá. A takové je to - spíš do zelena než do hněda.
- Královna To je od mé božíhodové zástěry.
- Král Zástěry?
- Královna Přilepila se mi do těsta a už jsem ji nedostala ven. Ach tatínku, co si počnem, když já jsem taková nešika.
- Král Neplač, matko, i když, pravda, za bochníček chleba tenhle zelený slepenec vydávat nemůžem.

- Královna A tím pádem nemáme co poslat jako výkupné za Valentina.
- Král Kterýmžto pádem přijdem o syna.
- Královna A to říkáš jen tak? Puklo by mi srdce.
- Král A mně snad ne?
- Královna Tak něco vymysli, od čeho jsi král.
- Král Jenomže kdo to všechno zavinil, já snad? Tys ho nutila do ženění, tys ho svou lamentací vyhnala do světa, to ty ses bála, aby se snad neoženil s nejlepší pekařkou z našeho království... A vida! Už to mám!
- Královna Co? Co máš?
- Král Už jsem na to přišel.
- Královna Na co? Povídej!
- Král To je to správné slovo do pranice! Umouněnka.
- Královna Umouněnka?
- Král Pravdaže Umouněnka. Upeče chlebiček pro čarodějného dědka, dědek ho slupne a Valentino se nám vrátí domů.
- Královna Jenomže -

- Král Ani slovo.
- Královna Ale když -
- Král Kšc!
- Královna Ale ty jsi zapomněl, že -
- Král Na nic jsem nezapomněl. Buď zticha, já to zařídím... Děvenko, panenka Rozalíno, přišla bys na slovíčko?
- Umouněnka Pročpak ne, Veličenstvo. Když jemnost-paní králka dovolí.
- Král Kdyby jen dovolila, ona tě prosí přímo na kolenou, viď, matko?
- Umouněnka Vy byste mě, Veličenstvo, rozesmál!
- Královna /tiše/ Nemouvěru, jako když slepice kdáče.
- Umouněnka Ale neměla bych otevřít okno? Něco se vám tady páliło. Už jo. Na vašich královských kamnech rozlil někdo kolomaz, Veličenstvo.
- Královna /tiše/ A zas je naboso a zas má vlasy jako dráty!
- Král Jen klidně vyvětrej, děvenko. Je to tu zapotřebí. Jo a co jsem to chtěl -

- Umouněnka Jen se nežinýrujte, Veličenstvo.
- Král Upekla bys nám chlebiček?
- Umouněnka Jakkak ne, pane králi. Však vám ho peču každý den.
- Král Ale tenhle by měl být ze všech tvých bochníčků nejnáramnější. Anýž a kmín, však víš sama.
- Umouněnka Snad se mi povede. Víte, Veličenstvo, když se zadělává na chleba, ze všeho nejdůležitější je kvásek.
- Královna Kvásek? Co je to?
- Král Tak to vidíš, matko, radši buď zticha.
- Umouněnka Jéminku, to nic není. To se z hrsti těsta, co vám zbylo od posledního pečení, udělá maličký bochánek - a nechá se v teple v díži odpočinout až do příštího zadělávání. Večer předtím se zaleje čistou vodou a ráno se může zadělávat.
- Král A nemohla bys, panenko Rozalíno, ten kvásek rozdělat teď hned?
- Umouněnka Co by ne. Když jemnostpaní králka dovolí.
- Král Už dovolila, pospěš si.
- Umouněnka Tak tedy: Růže, Sluneční růže...

- Královna Už je to zas tady. Slyšíš ji?
- Král Pst!
- Umouněnka ... Budeš královnou, když osud pomůže.
A je to. Kvásek jako sametový.
- Královna A na mne jde zase mrákota.
- Král To přejde, matko. Abys věděla, děvenko,
až ten chlebiček bude hotový - já vím,
že se to nesmí ukvaltovat - zkrátka až
bude hotový, zanesesh ho - jak já bych
ti to tento -
- Umouněnka Zanesu ho mileráda, Veličenstvo, kam
budete chtít.
- Královna Ale to je právě všechno špatně, Valen-
tino. Ten dědek to pozná, že jsem ten
chleba nepekla já.
- Král No a? Tak ať pozná.
- Královna Chce chleba od královny.
- Král Taký ho bude mít. A proto já tady na
místě prohlašuju Umouněnku královnou,
i když zatím bez krále, tedy bez ženi-
cha, o toho už se musí postarat sama.
A je to.
- Umouněnka Jemináčku, Veličenstvo, to jako zname-
ná, že já a Valentino, že Valentino a
já -

- Král Už je to tak, děvenko.
- Královna Já to snad nepřežiju. Kam jsi dal svůj královský rozum, tatínku?
- Král Podívej, matko, jaké my jsme vlastně království, aby sis myslela kdovíjak vysoko. Jedna větší chalupa s věží jako bidlo na klácení ořechů, jedna Papriková ulice, která má domků, že bys je na prstech spočítala a jeden Paradajkový plácek, který by se skoro vešel do dlaně. A takovému království bude ze všeho nejlíp slušet, když mu bude vládnout náš Valentino s šikovnou pekařkou a basta. Ty na naši rozprávku nedbej, děvenko, a dej se pěkně do zadělávání těsta.
- Umouněnka Prosím ano, Veličenstvo. Jak poroučíte.
- Král A až ten zázrak bude upečený a zabalený v čistém ubrousku, vydáš se na cestu. A abych nezapomněl, Rozalínko, nechťela bys mi už říkat třeba - pantatínku?
- Umouněnka Mileráda, Veličenstvo. Chci říct tatínku.
- Královna A nemohla by ses pak na tu cestu aspoň obout... nebo umýt... nebo učesat... dcero?
- Umouněnka Nebojte se, jemnostpaní králko. Já už to nějak vyvedu, maminko.

- Čaroděj Čichám, čichám... ojoj, to je vůně, až se mi dělá u nosu duhová bublinka.
- Princ Však vám taky vařím ty špagety s cibulovou omáčkou, pane, jak jste si ráno poručil.
- Čaroděj Ale kdepak, ty ementále, jaképak špagety. Já čichám, čichám... a už se taky olizuju, až se mi na jazyku dělá pučejřík.
- Princ Nejspíš proto, že vám voní můj tvarohový nákyp, poručil jste si ho jako moučník, pane.
- Čaroděj Ale Valentino, takhle přece nevoní nákyp, i kdybys do něho přidal pytlík skořice. Tohle bude... čuchy čuchy... ještěs to neuhád?
- Princ Tak se mi už začíná zdát, že něco cítím.
- Čaroděj Ty jsi ale kus karfiolu. Prý začínám cítit. Vždyť to je přímo oblak nádherného oděru. A kdeže oblak, přímo mračno. Ale co mračno, to je celé moře té nejnáramnější vůničky všech vůní, která se může linout jenom - no - no - z čeho!
- Princ Že by tak brzy? Vždyť jste k nám sotva vzkázal.
- Čaroděj Která se vznáší jenom nad - no -

- Princ Když já se tomu bojím uvěřit, pane.
- Čaroděj Tak bude to? Vůně, kterou dokáže vydechnout jedině a jenom - co?
- Princ Už je to tak! Chleba! Moje maminka vám upekla bochníček, za který mě musíte pustit ze služby! Sláva!
- Čaroděj Tak jen pojd dál, pekařko.
- Princ Vivat! Bravo! Bravissimo!
- Umouněnka Dobré poledne přeju, dědečku.
- Princ Hopsa a hejsa, třikrát hurá, já se snad zblázním radostí!
- Umouněnka Co se to u vás děje? Vždyť vám skáčou na polici všechny talíře.
- Čaroděj To nic, holubičko, ze samé radosti mu kapku přeskočilo. Nech bláznění, Valentino, a pojd uvítat královskou pekařku.
- Umouněnka Přeju ti stálé zdraví, Valentino... Co na mě tak vyvaluješ oči?
- Princ Umouněnka!
- Umouněnka To je dost, žes mě poznal.
- Princ Aby ne. Vlasy máš jako vrabčí hnízdo, na podlaze po tobě zůstávají šlápoty jak po kocourovi, co proletěl komínem, celá jsi ukoptěná jako - jako -

- Umouněnka Ale křupavou kůrčičku z mého bochníčku
bys neodmítl. Chceš krajíček?
- Princ Nemám chuť, hadrničko. To musela maminka
poslat s chlebem zrovna tebe?
- Umouněnka A koho měla poslat jiného? Tak co - ne-
chceš?
- Princ Z tvé umouněné ruky ani drobek.
- Umouněnka Však ještě poprosíš. A možná i o víc než
jen o drobínek chleba.
- Čaroděj Zato mně zčerstva ukroj z toho pekařského
zázraku pěkně tlustou patičku.
- Princ Na tohle já nejsem zvědavý. Když vidím
její zapopelené ruce!
- Čaroděj Klidně se otoč. A ty krájej, panenko.
- Umouněnka Ať vám chutná, pantáto čaroději.
- Čaroděj Ach, to je lahoda, pamlsek nad pamlsky,
arcipochoutka vpravdě královská. A já
pravím, že ruka, co umí zadělat na takový
chlebiček, zaslouží si držet královské
žezlo. A že taková pekařka může od hodiny
zasednout na trůn. A tak se to i stane,
Růže, Sluneční růže...
- Princ To znám, tyhle řečičky. Růže, Sluneční
růže, budeš královnou, když osud pomůže!

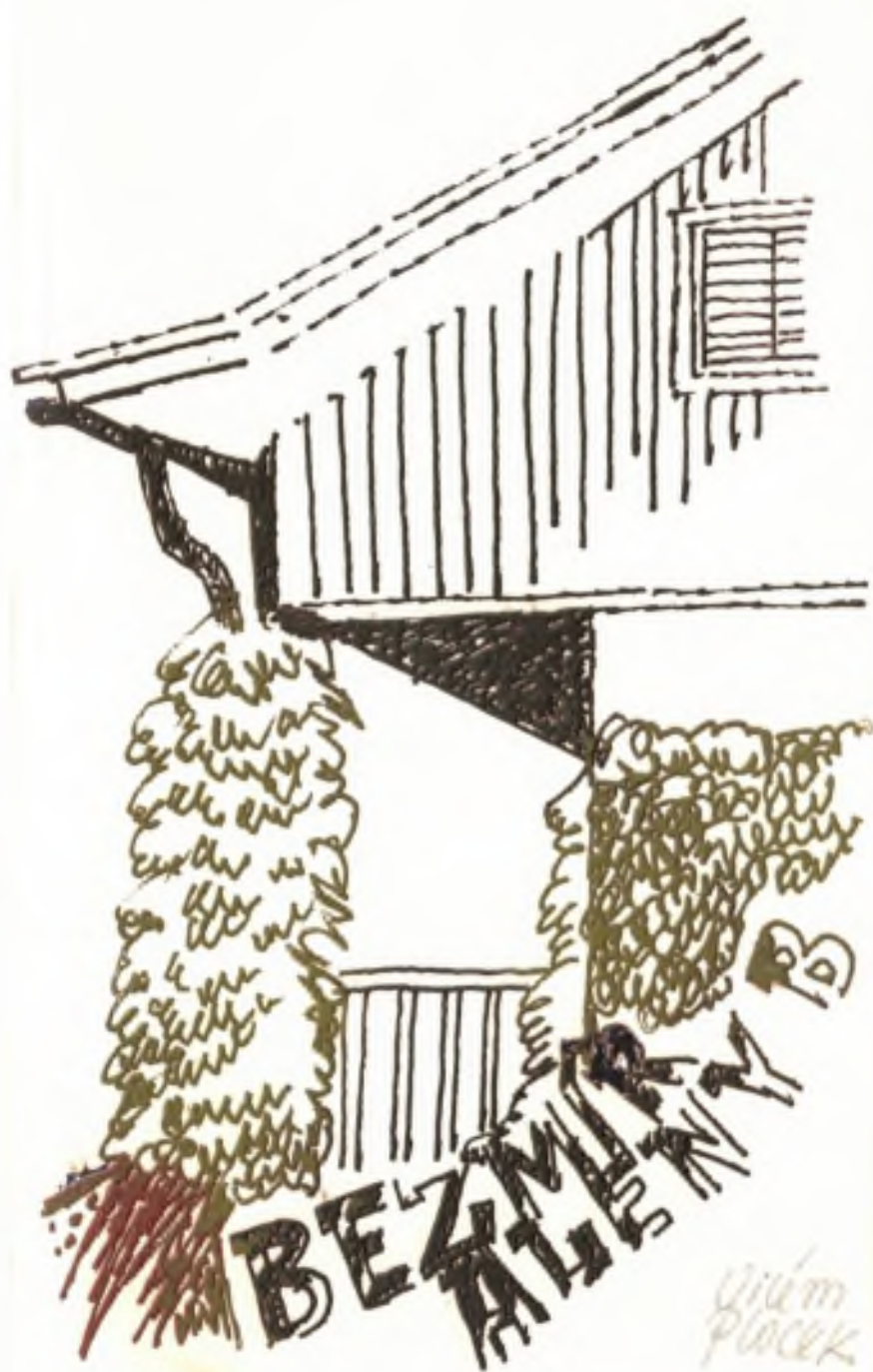
- Umouněnka Ale teď jsem to neřekla já, Valentino.
 Teď jsi to řekl ty.
- Čaroděj A já k tomu pravím: staň se.
- Princ Kdo jsi, krasavice?
- Umouněnka Hádej, můžeš třikrát.
- Čaroděj A na tohle zas nejsem zvědavý já. Vím,
 jak to dopadne a svůj krajíček si slupnu
 na zápraží.
- Princ Máš líčka jako plátky růže.
- Umouněnka Přihořívá. Na prince hádáš docela obstoj-
 ně.
- Princ Růže?... Vlasy se ti lesknou jako by se
 tu rozlila záře sluneční.
- Umouněnka Přihořívá. Na budoucího krále máš dost
 filipa.
- Princ Sluneční růže?... Ale to přece o sobě
 říkala ta hadrnička umouněná.
- Umouněnka Hoří, Valentino. Umouněnka jsem já...
 Co ti najednou došla řeč? Proč jen pře-
 šlapuješ a koukáš?
- Princ Ty mi to nezapomeneš, víd? Jak jsem tě
 kolikrát pohaněl. Ale kdybys zapomněla
 aspoň na chvílku, tak já -

- Umouněnka Co ty?
- Princ Hledám si nevěstu.
- Umouněnka A co má být?
- Princ Poprosil bych tě o ruku. Řekl bych ti: buď mou ženou a královnou.
- Umouněnka To nejde, Valentino.
- Princ Proč ne?
- Umouněnka Protože už jsem. I tvá žena i královna.
- Princ Ty se mi vysmíváš.
- Umouněnka Kdepak, Valentino. Však se to brzičko dovíš.
- Princ A jak se umíš krásně smát.
- Umouněnka Jako když slepice kdáče.
- Princ Jako když se rozezní stříbrné zvonky. Ale víš, co bych si dal, Rozalínko? Krajíček chleba, co pekla maminka.
- Umouněnka Zase jsi to popletl, můj milý Valentino. Ten bochníček nepekla tvá maminka, ale já.

Don Pietro Buon appetito, lidičky! Dobré chutnání vespolek! Je libo artyčoky? Pistácieové oříšky? Ústřice? Nebo snad lanýžky? Ale musíte chvílku počkat. Nejdřív musím vyřídit objednávku od milostpaničky staré královny. Na zámku je dnes svatba a jen tak mezi námi, jako hlavní chod se bude podávat vitello all uceletto - tedy telecí pečeně na šalvěji - a peperoni gratinati - čili zapékané zelené papriky - a tu šlavěj a ty papriky tam musím poslat já - don Pietro z ulice Peperone hned za náměstím Pomodoro a to na výslovné přání krásné nevěsty neboli pekačky panny Rozalíny! Prý se na mě za tu bosonožku a hadrničku a Umouněnku pranic nezlobí. A za to jí pošlu v modrém džbánu pro dobré jméno a samozřejmě gratis vernaccia di san gimignano, čili zlaté toskánské víno. Na svatební přípitek. Tak na zdraví, lidičky!

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Léto 1981

Jiří Orten
KOYŽ TMA JE DVOJITÁ

KDYŽ TMA JE DVOJITÁ, když jedna stačila by
a dvě jsou v polibcích úzkostí zmučených,
nadarmo rozvíráš ubohou náruč, slabý
v sobě i v nich.

Ze zadu blíží se nějaká stará něha
a dýchá na tebe a připomíná ti,
že tichý věrný pes za každou zradou běhá
a má ji přece rád: bojí se štěkati.

Kdybys jej pohladil, jeho vědoucí čenich
poznal by pravou tmou po vůni zákoutí,
kde leží láska tvá u věcí odložených,
jež zapomínají probudit kohouti.

Když tma je dvojitá a nesvítá a nední
se ani v daleku, vezmi si to, co jest,
a potom odejdi zatukat na poslední
a nejbližší verš snu, jenž nespí pro bolest.

23.5. 1940

Jirí Orten
ČÍ JSEM

ČÍ JSEM?

Jsem plískanic a plotů
a trav, trav deštěm skloněných
a jasných písní bez klokotu
a touhy, jež je v nich.

Čí jsem?

Jsem malých oblých věcí,
jež nepoznaly hran,
jsem zvířátek, když hlavu věsí,
a mraku, když je potrhán.

Čí jsem?

Jsem bázně, jež mne bere
do prstů průsvitných,
králíčka na zahradě šeré,
jenž zkouší si svůj čich.

Čí jsem?

Jsem zimy tvrdé plodům
a smrti, chce-li čas,
jsem lásky, s níž se mímám o dům,
dán za jablka červům na pospas.

26.5. 1940

MALÁ MOŘSKÁ VÍLA

rozhlasová pohádka na motiv
z H.CH. Andersena

Malá mořská víla

První sestra

Druhá sestra

Podmořský král

Babička /jeho matka/

Princ

Princezna

/Vzdálený princův zpěv. Je to především
sugestivní nápěv - slovům není rozumět/

- Víla Tatínku, slyšíš? Co je to?
- Král Lidský hlas. Někdo si zpívá. Nad hladinou. Tobě se to snad líbí?
- Víla Je mně tak divně... Chtěla bych vidět, co je tam - nahoře.
- Král Nic zvláštního. Kvítí, stromy, živáčkové... jako tady dole.
- Víla Ale sestry vyprávěly -
- Král /suše/ Marné řeči.
- Víla Tak ráda bych viděla svět nad hladinou.
- Král Ještě ne.
- Víla Kdy mi to dovolíš?
- Král V první den tvé dospělosti.
- Víla Bude to už brzy?
- Král Dřív než se nedáš, moje malá.
- Víla Tak proč mi pořád ještě říkáš malá?
- Král Protože jsi má nejmladší... Nedočkavá, jako když jsi byla maličká... Neohlížej se pořád vzhůru.

- Víla Někdy se mi zdá, že tam musí být krásnější než u nás. Když poslouchám -
- Král Nesmíš věřit svým povíдавým sestrám. Rozhlédni se raději kolem. Jaký je všude klid. Jaké ticho.
- Víla Až z něho jde tíseň... Tam nahoře je slyšet zpěv.
- Král Pořád jen bláhové snění. Co tě tolik vábí ze dna moře tam nahoru?
- Víla Sama nevím. Možná ten velký oranžový květ, co se od rána do večera vznáší nad vodami.
- Král Oranžový květ?
- Víla Tam nahoře prý mu říkají slunce.
- Král Kruté a palčivé. Král pouští bez života! A víc už tě tam neláká?
- Víla Nedají mi spát tajemné jiskry, co se zažíhají v nejtemnější noci.
- Král Jiskry?
- Víla Říká se jim hvězdy.
- Král Studené záblesky dávno vyhaslých planet!
- Víla Slyšela jsem o květinách, které omamně voní!

- Král /sarkasticky/ Vím. Oni jim říkají růže, sedmikrásky, hyacinty...
- Víla O ptácích, kteří notují třeba i po setmění.
- Král Vím. Slavíci. Skřivani. Chřástalové... A víc už nic?
- Víla Lidé mě vábí.
- Král /chladně/ Domluvíím tvým sestřám, aby už daly pokoj se svými bajkami.
- Víla Jim nic nevyčítej. Já sama prosila, aby mi vyprávěly.
- Král /laskavěji/ Moje maličká, až jednou vypluješ nahoru, až tvé oči se nasytí toho, co zatím žilo jen ve tvých představách -
- Víla /tiše/ Kéž by to bylo už pozítří!
- Král Pak i ty poznáš, že všechno, po čem jsi tolik dychtila, je pro nás cizí, neradostný svět. Brzy ti zevšední.
- Víla /tiše/ Kéž bych se tam směla vypravit už zítra!
- Král /po chvílce stejně tiše, ale s nádechem hořkosti/ Pošetilá. Nerozumná. Tvrdšíj-ná... Jako ona... Copak mi věčně budeš připomínat -
- Víla Koho?

Král Jdi, vrať se do paláce.

Víla Koho ti připomínám?

Král Zapomeň na to.

Víla Babičko, pověz mi, jsem pošetilá?

Babička Proč se ptáš?

Víla Jsem nerozumná?

Babička Jsi mladá, holčičko. A rozum si hledá hnízdo raději v té hlavě, kterou už poštíříbila jinovatka.

Víla Připomínám ti někoho?

Babička Na takové věci se radši nevyptávej.

Víla Tak mně aspoň pověz... tys byla jistě mockrát nahoře.

Babička Když jsem byla mladá a zvědavost nedala pokoj.

Víla Kde je to hezčí? Nad hladinou nebo tady?

Babička Nejhezčí je to vždycky tam, kde jsi doma. Náš domov je na dně oceánu a nikde jinde nemůže být krásněji... Hleď, jak se v proudu něžně vlní křehké zelené úponky vodních rostlin.

- Víla /tiše/ Květiny, které nevoní.
- Babička Podívej, jak hýří barvami stromy z korálů.
- Víla Stromy bez květů a bez ovoce.
- Babička Co podivuhodných ryb je všude. A hvězdi-
ce, podívej, a račkové a koníci!
- Víla Ale ani jediný nepípne a nezaspívá. A
nejsou tu lidé.
- Babička Těch najdeš dost a dost v ledové síni
našeho paláce. Jsou tam, jak je přinesly
vlny ze ztroskotaných lodí.
- Víla Navždycky oněmělí a bez života.
- Babička /si povzdychne/ Mluvíš, jako by se ti
tu nelíbilo.
- Víla Chtěla bych nahoru.
- Babička /přísněji/ Jsi malá mořská víla a patříš
vodnímu živlu!
- Víla Ale já bych si chtěla přivonět k jejich
kvítí! Slyšet zpěv a potkat živé lidi.
- Babička Někdy mi naháníš strach.
- Víla Já? Proč?

Babička Náš svět je tichý, poklidný a bezstarostný. Neznáme lidské dychtění a nestálost a nepokoj. Oni tomu říkají touha... A když ta se zmocní někoho z nás, přináší mu jen trápení a žalost... Věř mi, holčičko, už jsem to jednou zažila a mám ty nejsmutnější vzpomínky.

Víla Co je to - vzpomínka?

Babička Když tě cosi nutí ustavičně se v myšlenkách vracet a pořád oživovat, co bylo včera, loni, dávno, dávno...

Víla Na koho vzpomínáš? Prosím tě, pověz mi -

Babička Už zase začínáš? Kdyby sis raději šla hrát.

Víla Děláš, jako bych byla maličká! A já jsem už zatím docela jako moje sestry.

Babička Ba ne, holčičko, vždycky jsi byla jiná. To tvé ustavičné snění a zahledění vzhůru...

Víla Jak že tomu říkají? Touha?

Babička Kéž bys na ni zapomněla.

- - -

- Víla Sestřičky! Sestry, kde jste byly tak dlouho?
- 1.sestra /usměvavá/ Toulaly jsme se.
- Víla Daleko?
- 2.sestra /upjatá/ Až za obzorem.
- Víla Co jste viděly?
- 1.sestra Už ani nevím, bylo toho... Vlaštovky, kormoráni, hejna racků...
- Víla A ty, sestro?
- 2.sestra Mám dojem, že mezi ledovci se právě potápěl koráb. Nepamatuju se už.
- Víla Tak se rozpomenete! Povězte mi všechno!
- 1.sestra Podívej, jak naší malé hoří tváře.
- 2.sestra Tak malá zas není, aby nevěděla, že královská dcera má být zdrženlivá.
- Víla /dychtivě/ Pojdte mi vyprávět, kudy jste pluly!
- 2.sestra Dej pokoj! Nenecháš mě ani vydechnout.
- Víla /slzy na krajíčku/ Ale já jen chtěla... já myslela... odpusť.
- 1.sestra A oči utopené v slzách.

- Víla Tolik jsem na vás čekala.
- 1.sestra Snad bys neplakala, bloudku. Pojd, budu ti povídat.
- Víla Kam až ses zatoulala?
- 1.sestra Daleko, daleko na jih... Nesla mě vysoká, vlahá vlna.
- 2.sestra Tyhle teplé proudy já nesnáším. Milejší je mně průzračný, ledový příboj severních moří.
- Víla Tys tedy plula na sever?
- 2.sestra Až na hranici věčného ledu.
- 1.sestra Taková pustina! Tam by mě nedostali ani násilím. Mám ráda veselé zelené ostrovy. Na jednom z nich jsem viděla velké bílé město. Slunce právě zapadalo do modrého moře.
- Víla /zasněně/ Slunce...
- 1.sestra Oblaka nad ním byla ohnivá, šarlatová.
- Víla /nedočkavě/ A co lidé? Vidělas je?
- 1.sestra Pod oblaky se jako závoj z bílé krajky vznášelo hejno bílých labutí.
- Víla Nezpíval někdo? Zpěv jsi neslyšela?

- 1.sestra /ne dotčeně, spíš pobaveně/ Nesmíš mně pořád skákat do řeči. Teď nevím, kde jsem přestala.
- 2.sestra /posměšně/ Vždyť jen pořád dokola omíláš to samé. Zelený ostrov! Bílé město! Ohnivá oblaka! To je toho.
- 1.sestra /uraženě/ Ty snad víš o nějaké krásnější podívané?
- Víla /prosebně/ Tak povídej. Prosím!
- 2.sestra Nevím, jestli se taková majestátní nádhera vůbec dá vypovědět slovy.
- 1.sestra /posměšně/ Led a sníh a mráz v polární noci! To je toho!
- 2.sestra Moře zelenavé jako smaragd. Plují na něm jiskřící ledové útesy, průzračné jako křišťál. Nádherně hřmí příboj, bouří nebesa, duní moře a v dáli plane čarovná polární zář. Může být něco krásnějšího?
- Víla /zasněně/ Potkat živého člověka. Slyšet smích. Ten hlas, co zpíval.
- 2.sestra Mezi krami se zmítaly trosky zbloudilé lodi.
- Víla Nezahlédla jsi na nich plavce?
- 2.sestra Už se nepamatuju.

- Víla Vždyť jste se vrátily teprv před chvílí-
kou. Snad si ještě vzpomínáte -
- 2.sestra Co to je - vzpomínat?
- Víla Vracet se v myšlenkách. Oživit znovu, co
tě potkalo včera.
- 2.sestra Proč? Zítra uvidím zas něco jiného, tak
proč se ohlížet zpátky? Žít se má jen
pro tento okamžik, říkává otec i babička.
- 1.sestra Taky to pochopíš. Jen co budeš smět vy-
plout na hladinu, kdy se ti zlíbí.
- - -
- Král /zpovzdálí/ Tak pojď mezi nás, moje malá!
- Víla /váhavě/ Ano, tatínku.
- Král Proč váháš? Proč se rozhlížíš? Nelíbí se
ti náš jantarový sál?
- Víla A jak! Vždycky se mi líbil, ale dnes je
ještě mnohem krásnější... Tyrkysy, perly,
ametysty, opály... Proč je tak nádherně
vyzdobený? Chystá se slavnost? Nebo ples?
- 1.sestra Ona to neuhádla! Představ si!
- 2.sestra Neříkala jsem, že se nedovtípí?
- Babička Tiše, vy dvě! Tak říkáš, že se ti tu líbí?

- Víla Je to jako - jako ve snu!
- Babička To je dobře.
- 1.sestra Však se taky celý týden leštilo, zdobilo, krášlilo!
- Víla A proč?
- 2.sestra Ona to neuhádne! Věřili byste?
- Babička Proto, aby se ti v celém světě nic nezdálo krásnější. Aby žádná končina ti nepřipadala líbeznější než tvůj domov. Aby ses odevšad ráda vracela zpátky. /Tiše/ A teď už jdi k otci. Má na srdci něco velmi důležitého.
- Král Podej mi ruku, moje malá... Vzpomínám, jak často jsem musel konejšit tvou nedočkavost. Jak jsi toužila nahlédnout do cizího světa. Teď nastává ten okamžik. Jsi dospělá jako tvé sestry.
- Víla /ještě nevěří/ Smím tedy nahoru na hladinu?
- Král /jako by ji neslyšel/ Proto tě přivedly sem - do jantarového sálu. Jsem rád, že sis všimla, jak je krásný.
- Víla /neposlouchá/ A smím si plout, kam se mně zlíbí?

- Král /dotčeně/ Všichni vynaložili nesmírně mnoho sil na jeho zkrášlení.
- Víla Uvidět slunce. Hvězdy. A lidi! Živé lidi!
- Král Je mi líto, že pro to máš tak málo porozumění. Ale přeju ti, aby na konci tvé dychtivosti nebylo zklamání. Jsi volná.
- 1.sestra Smíme ji doprovodit, otče?
- Víla /nesměle/ Ale já bych raději sama.
- 2.sestra Nemáš vůbec žádné zkušenosti!
- Víla /se vzdaluje/ Na shledanou, babičko! Tatínku, nashledanou...
- Babička Honem za ní. A radši ji ani na chvíli nepouštějte z očí!
- Král /po chvíli hořce/ Moje nejmilejší dcera. Moje radost... A hled - spěchá za nesmyslnou vidinou a ani se neohlédne.
- Babička Nesmíš jí to mít za zlé. Je tak mladá.
- Král Máti, pověz mi, copak se nikdy nezbaví toho neblahého dědictví?
- Babička Nejitři marně své staré rány, hochu.
- Král Máš pravdu.

- Babička Však ona se nám zanedlouho vrátí. A jak ráda!
- 2.sestra Nespěchej tolik! Jsi mořská víla a ne nějaký delfín. Proč jí taky nedomluvíš, sestro?
- 1.sestra Podívej, jak je šťastná.
- Víla Sestřičky, hleďte, racek! A maják na skále jak září! A na vlnách se v dálce hou-pá loď!
- 2.sestra /trochu pedanticky/ Žádná obyčejná loď, nýbrž plachetnice. Královský trojstěžník.
- Víla Podívejte se na palubu! Ty svítící koule! Červené a žluté a bílé... Květiny, vidíte?
- 1.sestra Kdepak, to jsou lucerny a lampióny.
- /Vzdálená hudba/
- Víla A teď... Ještě nikdy jsem neslyšela nic podobného. Je to krásné až se srdce svírá.
- 2.sestra Vždyť je to jenom hudba a ty hned naděláš kdovíco.
- /Vzdálený zpěv. Princův hlas/
- Víla Sestřičky, prosím vás, poplujeme blíž k lodi!

2.sestra Vylákat kormidelníka do vírů mezi útesy, aby ztroskotali?

1.sestra A pak si odnést námořníky domů? To není špatný nápad!

Víla Ale ne. Chtěla bych jen vidět zblízka toho, kdo zpívá...

1.sestra Řekla bych, že mají na lodi nějakou slavnost.

/Závan zpěvu/

Víla /vydechne/ Lidský hlas!... Slyšíte?

2.sestra /přísně/ Honem zpátky, malá! Vidělas ji, sestro? Troufla by si až k samému zábradlí. Tam nesmíš! Lidé jsou zákešní, hodí na tebe síť - a je konec.

Víla Podívejte, co lidé pobíhá sem a tam.

2.sestra Oni tomu říkají, že tančí.

1.sestra Ti v modrých blúzách jsou námořníci, dvořané mají pestré livreje!

Víla A ten, co stojí sám na přídi? Má šaty z hedvábí a lemované zlatem.

1.sestra To je mladý princ. Myslím, že zrovna oslavuje narozeniny.

Víla Vždyť ho všichni tísni a rdousí.

1.sestra Ale ne, jenom se s ním objímají. Tisknou mu ruce, dávají polibky, připíjejí si s ním... A teď budou tančit na jeho počest...

/Závan hudby blíž/

Víla Hudba! Hudba... Je krásný...

1.sestra /pološepem/ Blíž k lodi nesmíš. Vrať se!

2.sestra Ona si prostě nedá říct! Odvážit se k člověku na dosah ruky!

Víla /tiše/ Přeju ti krásný večer, princí.

Princ Kdo jsi? Nevidím tě.

Víla Nestačí, že mě slyšíš?

Princ Proč se přede mnou schováváš?

Víla Neschovávám, ty se jen díváš jinam.

Princ Tak pojď blíž.

Víla Nemohu.

Princ Tvůj hlas mi rozechvívá srdce. Chtěl bych vidět tvé oči, tvoji tvář... Jsi-li celá jako tvůj hlas, musíš být ztělesněná líbeznost.

Víla /smích/ Jsem jen malá mořská víla.

- Princ Prosím tě, ukaž se mi!
- Víla Nesmím. Ale když zavřeš oči a nakloníš se nad vodu, podám ti ruku.
- Princ Jaké máš křehké, něžné prsty...
- Víla /úzkostně/ Neotvírej oči... prosím. Ne!
- Princ Oči zelenavé jako moře... Netušil jsem, že na světě může být taková krása!
- 2.sestra Běda ti, sestro! Budeš litovat!
- 1.sestra Co tě to jenom napadlo!
- 2.sestra Divže ho neobjala!
- 1.sestra Otec bude mít malou radost, až se to doví.
- Princ /se vzdaluje/ Kde jsi? Vrať se! Kam ses mi poděla?
- Víla Smím na něj aspon zavolat?
- 2.sestra Neopovaž se!
- Princ /v dálce/ Má nevýslovná krásu, vrať se mi!
- 2.sestra Neohlížej se!
- Víla /s náznakem dětinského vzdoru/ Vidím ho i když zavřu oči... A zítra se stejně vrátím. Sama.

- 2.sestra Zítra už v zálivu nebude po lodi ani stopa.
- 1.sestra /tiše/ Ty se chceš odvážit, sestro?
- 2.sestra Už jsem se rozhodla. Dýchnu v půlnoční stranu, vzbudím víchr.
- 1.sestra Není severní vichřice příliš krutá?
- 2.sestra Jiná by nedokázala roztrástit takovou loď.
- Víla Co si to šeptáte, sestry?
- 2.sestra Nevyzvídej, ta nectnost patří lidem.
- 1.sestra Všechno se dovíš, když budeš rozumná. Podívej, ohlédni se.
- Víla Vichřice nese černá mračna!
- 2.sestra Překrásnou bouří, blesky, hromobití.
- Víla Proč se žene proti jeho lodi?
- 1.sestra /se smíchem/ Hleď - vlna zvedá koráb do výše jako hračku! Nádherná podívaná, líbí se ti?
-
- Víla Mám strach.
- 1.sestra My se přece nemáme čeho bát. Jsme na vlnách jako v kolébce.

- 2.sestra /extaticky/ Blesky nám svítí na cestu
a hrom je krásnější než hudba lidí!
- Víla Blesk vyvrátil stožár! Bojím se, že loď
ztroskotá!
- 2.sestra Neznám úchvatnější divadlo.
- Víla Já nechci. Já nechci!
- 1.sestra Čeho se děšíš? Až příboj spláchne plavce
do hlubiny, uložíme je do síně ozdobené
lasturami.
- Víla Nesmíte dopustit, aby utonul! Je tak
milý.
- 1.sestra Až ho uvidíš bez hnutí spát na loži
z korálů, bude mnohem krásnější.
- Víla Studený. Němý. Ale já chci, aby žil!
Prosím vás, neberte mu život!
- 2.sestra Příď se zvedá do výše jak útes... Teď
příboj mrští korábem o skaliska, rozlomí
'jej vedví, už jej objímá vír...
- Víla Proč mu chceš vzít život?
- 2.sestra Aby tě už nikdy nemoh* lákat k sobě.
/Bouře utichne/
- 1.sestra Vidíš, jak je teď moře krásné?

- 2.sestra Bez lidí. Bez lidí.
- Víla Nevýslovně pusté. A vy jste kruté.
- 2.sestra My ne. To moře.
- 1.sestra Popluj s námi dolů a za chvíli ho budeš držet v náručí.
- Víla Pust mě.
- 2.sestra Počkej! Co chceš dělat?
- Víla Nenechám ho klesnout na dno.
- 2.sestra Stůj! Za ním nesmíš!
- 1.sestra Sestřičko, vrať se! Jeho nezachráníš a tebe rozdrtí trosky!
- Víla Musím ho najít.
- 1.sestra Kdoví, kam ho odnesl proud!
- Víla Vynesu jej z té hrůzy.
- 2.sestra Neopovažuj se vztáhnout ruku po tom, kdo patří moři!
- Víla /se vzdaluje/ Nepatří. Je můj!
- 1.sestra Co teď? Poplujem za ní?
- 2.sestra Už je pozdě.

1.sestra Jak se změnila!

2.sestra Dědictví po lidské matce.

1.sestra Anebo ji očaroval ten člověk... Co když ho najde a půjde pak s ním?

2.sestra I kdyby našla, už jej neprobudí. Nezná kouzelnou moc lidského políbení...

- - -

Víla Jak tě mám hledat v té spoušti trámů a trosek a tříště?... Ruce mi zeslábly, oči mi zalila slaná pěna... Kdyby ses ozval jediným výkřikem! Ach ne, to volá kormorán... Kdybys ke mně vztáhnul ruku! Ach ne, to je jen pahýl zlomeného ráhna... Kdybys pustil po větru svůj zlatý plášť! Ach ne, to jsou jen cáry lodní plachty... A chumáč chaluh místo tvých vlasů... Ne! Jsi to ty?... Zanesu tě na břeh do bezpečí... /Po chvíli/ Probuď se! Ani dechnutí. Otevři oči! Víčka jako z vosku. Co je to pod nimi? Dvě malé perly. Jak tomu říkáte? Slzy... Vzbud se!... Proč máš ústa jako z ledu..? Můj milý princ, což mě vůbec neslyšíš?

' Princ /dlouhý vzdech/ Kdo mě volá?

Víla To jsem já. Malá mořská víla.

Princ Ten známý hlas. Kde jenom jsem ho slyšel?

- Víla Dnes večer. Naslouchala jsem tvému zpěvu. Stál jsi na přídí. Vztáhl ke mně ruku.
- Princ V přítomí jsem zahlédl tvoje oči... A potom? Co se stalo s mou lodí?
- Víla Ztroskotala.
- Princ Kam se poděli všichni?
- Víla Odpočívají v hlubinách.
- Princ Už se rozpomínám... Smetla nás strašná vlna, chvíli jsem se jí bránil, než mě začaly opouštět síly... A pak mě kdosi objal, vznesli jsme se vzhůru, na břehu jsem zaslech známý hlas a potom... Tys mě probudila polibkem.
- Víla Jak tomu říkají lidé?
- Princ Políbení... Proč jsi to udělala?
- Víla Neumím ti odpovědět. Ale jsem šťastná. Sbohem.
- Princ Říkáš, že jsi šťastná, a chceš odejít.
- Víla Musím. Čekají na mne.
- Princ Vrátíš se někdy?
- Víla Nevím.

- Princ Nepustím tě... Nedovolím, abys mně zmizela jako ve snu.
- Víla To není sen. Hled, mám ruce, vlasy, oči.
- Princ Polib mě ještě jedenkrát, abych mohl věřit, že nejsi přelud.

- Král Uložil jsem vám, abyste ji nepustily z očí! Jak jste mohly dovolit, aby se vzdálila, kam se jí zachce? Měly jste ji opatrovat jako oko v hlavě!
- 1.sestra /nesměle/ Nic zlého se jí nestalo. Vždyť se už vrátila.

- Král Docela jiná než byla předtím! Vyhýbá se nám, slovo nepromluví, věčně ji vidím v osamělých tišinách, zádumčivou a bez úsměvu.

- 2.sestra Byla samotář, co se pamatuju. Jako by ani mezi nás nepatřila.

- Král Teď na ní leží smutek jak stín, jako zlá nemoc. /vybuchne/ Mám ji léčit a nevím, čím stůně!

- 1.sestra Však já na ní vyloudím, co za tím vězí.

- 2.sestra Spíš bys vypáčila slovo ze skály.

- Král Tiše... Dívá se sem. Jděte za ní. Na nic se jí nevyptávejte, radši ji zkuste trochu rozveselit... /Po chvíli/ Slyšelas, máti? Rozumíš tomu?
- Babička Tolik se těšila na svou první toulku.
- Král Myslel jsem, že se vrátí rozjásaná - anebo se mně přizná ke zklamání... A ona zatím ani slovo. A jen ty temné, zádumčivé oči.
- Babička Lidé tomu říkají uhranutí.
- Král Vyptávat se? Domlouvat jí? Vyčítat?
- Babička Chceš pomoci jí, nebo jenom ukonejšit sebe?
- Král Nemohu mlčky hledět na to, jak se trápí.
- Babička Proto jsi přišel za mnou?
- Král Ty jediná jí můžeš pomoci. Jsi moudřejší než my všichni dohromady.
- Babička Ale kdeže, hochu. Celá moje moudrost je v tom, že se mi nepodařilo zapomenout, čím se nejčastěji souží mladé srdce. A že se pamatuju, jaké pokušení už jednou do našeho domu zanesl člověk.
- Král Prosím tě, promluv s ní. Snad potřebuje radu. Nebo útěchu. Ať se svým steskem nezůstane sama.
- - -

- Babička Neschovávej se přede mnou, holčičko, stejně tě vidím.
- Víla /přistiženě/ Ale já přece, já jen...
- Babička Málo tě užiju poslední dobou a nevíš, jak se mi stýská po těch pěkných chvílích, když jsme samy dvě sedávaly pod útesem. Vzpomínáš? Učila jsem tě staré písničky pradávných mořeplavců.
- Víla Vyprávělas mi pohádky z dalekých moří.
- Babička Snívalas, až budeš dospělá.
- Víla Ty jsi zas vzpomínala na své mládí.
- Babička A teď se mi najednou vyhýbáš.
- Víla Když mně vůbec není do zpěvu.
- Babička Vždyť já vím.
- Víla /polekaně/ Tys to poznala? Ale tatínek snad nic neví.
- Babička Nesmíš si nic nalhávat, děvenko. Kdekdo už si všiml, že jsi docela jiná, co ses potkala s člověkem.
- Víla /vyhrkne/ Ale to není kvůli němu!
- Babička Nemusíš mně nic vysvětlovat. Já se nevyptávám. Jen bych ráda ukonejšila tvé srdce.

- Víla Mně je ti tak teskno.
- Babička Ale proč? Máš, nač jen pomyslíš, tak po čem vlastně teskniš?
- Víla Po něm.
- Babička Toho jsem se nejvíc bála.
- Víla Zlobíš se na mne?
- Babička Je mně úzko.
- Víla Neboj se o mne, babičko. Já i v nejhorším stesku jsem šťastná, když na něj vzpomenu. Jenom nevím, co se to se mnou děje. Chce se mi smát i plakat jedním dechem, ale víly přece nevědí, co je pláč! A já chvílku hořím jako plamen a zas mě roztrásá zimnice. Celé noci nespím a když zdřímnu, zdá se mi jen o něm... Co je to, babičko - nemoc anebo kouzlo nějaké?
- Babička Člověk tě očaroval. Kéž bys dokázala na něj zapomenout.
- Víla Nechci. Ani kdybych mohla.
- Babička Radši se trápit steskem?
- Víla Radši jít za ním.
- Babička To pusť honem z hlavy!
- Víla Proč?

- Babička Ty jsi mořská víla a on je člověk. Voda se nedá spráhnout s ohněm. Nám není dáno milovat, jak to dovedou lidé. A člověk může mít rád zase jen lidskou bytost.
- Víla A nemohla bych se já stát člověkem?
- Babička Kde se v tobě berou takové myšlenky?! Vzpamatuj se! Copak bys mohla opustit svůj domov? Kvůli člověku bys chtěla pozbýt blažený život bez bolesti a strádání? Lidé žijí tak krátce, zestárnou, než se naděješ, a potom umírají. Kdežto my jsme tu celé věky. To všechno bys přece nedokázala obětovat!
- Víla Ještě víc, babičko. Stokrát víc.
- Babička Nevíš, co mluvíš. Jsi očarovaná. Ale já už pro tebe vynajdu lék!
- Víla Radši mi porad, jak se stát člověkem.
- Babička Ne a neporadím! I kdybych to znala.
- Víla Ty si, babičko, myslíš, že jsem pořád ta malá, co poslouchala tvé pohádky. A já už zatím dávno vím, že se vyznám v kouzlech.
- Babička Kdopak ti navykládal takové bajky?
- Víla Jestli mi někdo může pomoci, tak jenom ty.

- Babička To by byla pěkná pomoc.
- Víla Budeš se radši dívat, jak se trápím?
- Babička Už mi s tím dej pokoj!
- Víla Jak jsem den ze dne smutnější?
- Babička Mlč, prosím tě, mlč! A nedotírej.
- Víla /tiše/ Už nebudu. Odpusť mi to.
- Babička Počkej! Kam chceš jít?
- Víla Kde budu sama.
- Babička /naléhavě/ Holčičko, neumíš si představit, jak draze bys musela zaplatit za lidský úděl. Není žádné kouzlo, které by tě dokázalo proměnit v člověka - člověkem tě může udělat jen stálý, věrný cit.
- Víla Vždyť já ho mám ráda.
- Babička To by bylo málo platné, kdyby on stejně vytrvale a věrně neměl rád tebe. Ty by ses musela navždycky rozloučit s námi - a s lidskou podobou vzít na sebe též úděl lidské smrtelnosti.
- Víla Podstoupím to s radostí.
- Babička To ještě není všechno, co tě čeká. Chceš-li jít za ním, musíš obětovat svůj hlas.

- Víla Jak obětovat?
- Babička Vzdát se ho. Ztratit jej. Prostě oněmět.
- Víla To bych už nemohla zavolat? Zazpívat?
- Babička Nic. Ani píseň. Odpověď. Ani vyslovit jeho jméno. Zůstala bys prostě němá.
- Víla Ani s ním bych nesměla promluvit? Nebo jen šeptem?
- Babička Ani s ním, ani s žádným jiným - kromě nás.
- Víla Ale - to je kruté!
- Babička Viď, že zůstaneš s námi?
- Víla Třeba by mně porozuměl i beze slov. Vždyť já mu taky rozuměla, když ležel ve mdlobách a byl tak hrozně tichý... Babičko, vem si navždycky můj hlas a pomoz mi za ním!
- Babička /ji přeruší/ Počkej. Pořád ještě nevíš všechno. Kdyby tě přestal mít rád, kdyby se ti zpronevěřil a vzal si jinou, je s tebou konec, zmizíš jako vlna při odlivu. Proměníš se v chumáč mořské pěny.
- Víla Proč by měl přestat mít mě rád?
- Babička Protože lidské srdce je nestálé... Teď tedy víš všechno. Máš ještě odvahu podstoupit tolik těžkých zkoušek? Nebojíš se?

- Víla Bojím.
- Babička Konečně rozumné slovo.
- Víla Bojím se, úzkost na mě dotírá... a přece chci! Toužím... Udělám to. Opustím domov, dám ti svůj hlas, ale rychle, prosím tě, teď hned.
- Babička Ani se s námi nerozloučíš?
- Víla Jenom s tebou. Bude to míň bolet. Vždyť jsem už stejně v duchu s ním.
- Babička Už teď víc člověk než mořská víla.
- Víla Vidím ho, jsem s ním na zeleném břehu, tam, co jsme se spolu rozloučili...
- - -
- Princ Kdo jsi? Kde ses tu vzala? Odkud jsi zabloudila do mé zahrady? Proč ukazuješ do dálky? Přineslo tě snad moře? A proč právě sem - ke mně? Tak mi odpověz! Proč mlčíš? Nebo snad nemůžeš promluvit? Tvůj úsměv mne dojírá... Jsi půvabná, jsi nevýslovně milá, a když se dotýkáš mé ruky, je mně tak lehce, že bych se snad i dovedl vznést. Nikdy předtím jsem nepoznal tak sladkou úlevu. Jen jedenkrát, když mě vynesla z bouře na břeh ta neznámá. Nepamatuju se už na její tvář. Zahlédl jsem ji napůl ve mdlobách a napůl ve snu. Ale podle hlasu bych ji určitě poznal -

třeba se zavřenýma očima. Proč se usmíváš? Proč ukazuješ na sebe? Slyšelas o ní? Nebo dokonce víš, kam se poděla? nerozumím ti, škoda... Musím už zpátky do zámku. Ty chceš jít se mnou? Vlastně - mohl bych tě přijmout do své družiny. Chceš? Tak dobrá. A já se třeba časem naučím hádat, co mi to povídáš - očima, gestem, pousmáním...

- - -

- Babička Pročpak se touláš sama po břehu? Proč nejsi s ním?
- Víla Babičko... Kde se tu bereš?
- Babička Nedalo mě to. Tušila jsem, jak ti asi je.
- Víla Proč se na mne díváš tak lítostivě? Já přece na nic nežaluju.
- Babička Ale mně to může srdce utrhnout. Dcera bohatého mořského krále slouží chudému princovi. Čeká na jeho vlídné slovo jako na almužnu. Kvůli tomu jsi obětovala svou volnost?
- Víla Mohu s ním být od rána do večera. Smím se na něj dívat, poslouchat co říká...
- Babička /rozhorleně/ Dokonce smíš spát na prahu jeho dveří! Nejkrásnější mořská víla. Hrůza!

- Víla Ničeho nelituju.
- Babička To můžeš namlouvat leda sobě, holčičko. Jenže já do tebe vidím jako do křišťálu. Stokrát se můžeš usmívat, stejně vím, že se trápíš.
- Víla /nejistě/ Nevím proč.
- Babička Protože on nepochopil, kdo mu zachránil život! A skoro vůbec nerozumí tomu, co říkají tvé ruce, tvoje oči...
- Víla Nejde všechno najednou... Časem si zvykne, porozumí. /Polekaně/ Jde sem, podívej!
- Babička Máš strach, aby mě nezahlédl? Tak mu jdi radši naproti.
- Princ /po chvíli/ V mé zahradě je tolik milých zákoutí. Co tě tedy táhne pořád sem - na mořský břeh? Že se ti tu líbí víc než jinde? Ale neměla by ses toulat, kdy se ti zamane. Ostatní dvořané to těžce nesou. Nonono, proto ještě nemusíš být smutná. Vždyť dobře víš, že jsi mně milější než všichni ostatní. Tobě povím i to, co před nimi držím v tajnosti. Přijede k nám vzácný host. Odkud? Zdaleka. A kdože to je? Bohatá, krásná princezna. Rodiče nás zaslíbili, ještě když jsme byli děti - a teď přichází doba opravdových zasnub... Tebe to netěší? Proč jsi posmutněla?

/Princ/ /S nádechem rozmrzelosti/ Ale vždyť to jsou pořád jen marné otázky bez odpovědi...

/Srdečněji/ Usměj se, prosím tě. Vidiš, tak se mi líbíš. Pojedeš se mnou naproti mé nevěstě, a když si to bude přát, staneš se její dvorní dámou. Ty nechceš? Že bys radši byla se mnou? Jsi ty ale podivínek. Neskrýváš lítost pod svým pousmáním? /Zamyšleně/ Jako by ti někdo ublížil...

- - -

1.sestra Sestřičko, slyšíš? To jsme my!

2.sestra Nedělej, že nás nevidíš.

Víla Kde bych se vás tu nadála.

2.sestra /významně/ Někdo nás poslal za tebou.

1.sestra /zvědavě/ Co se děje v zámku? Nevypukl požár?

Víla /cize/ Ohňostroj na oslavu zasnub.

1.sestra Jaká je nevěsta? Krásná? Bohatá? Mocná?

Víla /vyhrkne/ Ona ho vůbec nemá ráda!

1.sestra Tak proč se s ní chce zasnoubit?

Víla Říká, že musí. Nerozumím tomu.

- 2.sestra Ale víš, co tě čeká, až s ní bude mít
svatbu?
- Víla Víím.
- 1.sestra To se nesmí stát! Už kvůli babičce! Vla-
sy jí dočista zbělaly, plouží se jako
stín. A otec, kdybys ho viděla. Zestár-
nul za ten čas o tisíc roků.
- Víla Ať mi odpustí.
- 2.sestra Proč nezaprosíš sama? Proč se nechceš
vrátit?
- 1.sestra Snad by se ještě dalo něco udělat na
tvou záchranu.
- Víla Chci zůstat princí nablízku až do po-
slední chvíle.
- 1.sestra Co ti dal lidský svět? Bolest a ponížení.
Zklamání.
- 2.sestra Nech ji, spíš bys pohnula útesem... Ne-
přišly jsme přemlouvat. Posílá nás otec.
Abys dnes před půlnocí přišla sem na
břeh.
- Víla Proč? Co mi chce?
- 2.sestra Poví ti to sám.
- - -

- Princ Jak se ti líbí moje nevěsta? Proč se odvracíš? Podívej se mi do očí... Je přece krásná, to se nedá upřít. A vznešená. A hrdá. Proč nepřikývneš? Co je zase s tebou, že stojíš jako socha?
- Princezna /se blíží/ Nevymámíš z ní ani slovo. Je němá jako peň. A tvrdošíjná jako skála. Jak ji můžeš strpět ve své blízkosti? Když jsem jí ráno poručila, aby mi učešala vlasy - -
- Princ Neposlechla tě snad?
- Princezna Prsty měla jako rampouchy. Podívej se na ni. Není ti úzko z jejích očí?
- Princ Bývala veselá, samý úsměv...
- Princezna Co bylo, bylo, teď je jiná! Nesnesu takové stvoření ve své družině.
- Princ Odvedu si ji.
- Princezna Chceš-li mi udělat něco k vůli, pošli ji pryč ze zámku, abych ji už nikdy nepotkala. Máš dost dvořanů, kteří dovedou mluvit, tak k čemu je ti tahle němá? /odejde/
- Princ /po chvíli/ Proč se tak rozhněvala? Nevíš? A marně bych se vyptával, proč ty ses tolik změnila. Nemysli si, ani mně není lehce. Ona taky bývala jiná, když jsme byli děti. Neměla tenkrát tyhle přísné oči, pyšné čelo, mrazivý hlas... Ale co

/Princ/ dělat, nemůžu jí říct, aby se vrátila, odkud přišla... A na co taky ještě čekat? Té jediné, co mi okouzila srdce, té už se nedočkám. Neuslyším víckrát její něžný hlas. Za čas uvěřím, že se mi o ní jenom zdálo... Co mi chceš povědět, má tichá přítelkyně? Že to nebyl sen? Že se vrátí?... Stejně by už bylo pozdě. Než se rozední, musím splnit dané slovo... Zůstaň tu se mnou ještě chvilku. Podej mi ruku...

- - -

Král Tak jsi tedy přišla, moje malá.

Víla Ano.

Král Tisíce světél v oknech zámku. Lampiony. Hudba. Zpěv. Odbývá se tam turnaj? Nebo ples? Ach ne, jen lidské zasnuby. Takhle ti tedy odplácí. Chceš, abych tě pomstil?

Víla Chci, aby byl šťastný.

Král Zničil tvůj život a ty ho neproklínáš?

Víla Jen sobě bych mohla vyčítat, že jsem v něm nevzbudila stejně silný cit.

Král V tom jejich světě smíš buď rozdávat anebo brát. Obojí není dáno nikomu. A tys ho měla příliš ráda.

Víla Neměla. Mám. A pořád budu mít.

- Král Ale co dál?
- Víla Ještě i jako hrst mořské pěny ho budu milovat.
- Král /prudce/ Nechci, aby tak skončila má nejmilejší dcera! Ještě se můžeš zachránit. Pod jednou podmínkou.
- Víla Nechtěj, abych se ho zřekla. Abych jej opustila.
- Král Postačí, když ho sama převedeš přes práh života do věčného spánku. Mlč. Neříkej ano ani ne a dobře poslouchej. Tady máš diamantovou jehlici. Až princ usne, ponoříš mu ji do srdce. Jediná krůpěj jeho krve ti otevře cestu zpátky mezi nás. Než se rozední, budeš zas mořská víla.
- Víla Já že bych ho měla -
- Král Pravil jsem ti mlč... Tady máš jehlici a jdi. V zámku už zhasínají světla.
- Víla Prosím tě, tatínku -
- Král Mysli na babičku, která se pro tebe trápí. Vzpomeň na své sestry. Jdi, princ už usíná. Neboj se, ani ho to nezabolí. Až k němu vstoupíš, sen mu připomene, jak jste se prvně políbili.

- Víla Můj milý, přišla jsem ti popřát dobrou noc. Srdce ti bije tak pokojně a mírně. Sotva ho slyším.
- Princ /ze spaní/ Ten hlas... ten sladký hlas... jako tenkrát, když mi dala sbohem.
- Víla A teď se ti na chvíli vrací.
- Princ Tos byla ty? Proč jsi mlčela celý ten čas?
- Víla Teprve teď smím promluvit. Když se loučíme navždycky.
- Princ Vždyť se mi právě vracíš!
- Víla Na chvílku, můj milý... Kdybych měla sílu ponořit jehlici do tvého srdce, zůstali bychom spolu - jako dva stíny. Ale já chci, abys žil.
- Princ Proč ses mi vracela, když chceš zas odejít?
- Víla Než jsem překročila práh, doufala jsem, že najdu dost síly, abych udělala, co mi poradil otec. Ale teď nemohu. Radši budu celé věky snít a vzpomínat na jediné živoucí políbení.
- Princ /šeptne zoufale/ Neodcházej... Prosím... ještě okamžik!
- Víla Musím. Už se rozednívá.

Princ Kde tě najdu?

Víla Ve snu, láska moje.

Princ Vrať se, má jediná! Vrať se mi!

- - -

Víla To jsi ty, babičko? Pověz tatínkovi, že jsem to nemohla udělat.

Babička Varovala jsem ho od začátku.

Víla Smím se tě na něco zeptat?

Babička Co chceš vědět?

Víla O mamince.

Babička Zabloudila k nám jen krátce ze světa lidí. A v tobě navždy zůstala její stopa. Ale proč tě má stihnout takový krutý úděl za jediné zabloudění?

Víla Netrap se pro mne, stálo to za to! Ráda se teď stanu květem bílé pěny, chocholem na přílbě mořské vlny, poslem přílivu a věčného návratu.

Babička Že to stálo za to? Ptám se - co?

Víla Touha.

Babička Bez naplnění. Co dál? Věčný stesk!

- Víla Se sladkou závratí.
- Babička Nekonečná bolest!
- Víla Prozářená jaseň radosti.
- Babička Pro takovou strast snad není jméno ani
v jejich řeči.
- Víla Je, babičko. Říkají tomu láska.
- - - - -

Podzim 1980

Karel Šiktanc
ŘÍKAJÍ TOMU LÁSKA

To, co tě volává,
 když voda uspává,
 ten výkřik hedvábný, co patří bůhvíkomu...
 To co se rozsvěcí,
 ten svícen knížecí,
 co se ti po nocích zdá nad hlavami stromů...
 tomu tam na zemi, když kdeco oněmí,
 tomu tam na světě, když kdeco zalkne tě...
 říkají láska.

To, co tě poleká,
 to hřmění zdaleka,
 to teskné povětrí, co mluví lidskou řečí...
 To ze všech nejtišší,
 co voda neslyší,
 když malá dušička a srdce čím dál větší...
 tomu tam na zemi, když kdeco oněmí,
 tomu tam na světě, když kdeco zalkne tě...
 říkají láska.

To, co se po hrázi
 po špičkách prochází,
 to sladké soužení, co chodí v bílém peří...
 Ten zvon, co bije ti
 do tmy jak prokletí,
 a tiše přísahá, že svět je plný dveří...

tomu tam na zemi, když kdeco oněmí,
tomu tam na světě, když kdeco zalkne tě...

říkají láska.

Text písně do divadelní verze pohádky
Malá mořská víla

Březen 1991

Vladimír Holan: Pozdní vyznání	2
Sergej Machonin: Česká národní	4
Vladimír Holan: Kdykoli	10
František Halas: Listopad	12
Alena Břízová: Sluneční růže	14
Jiří Orten: Když tma je dvojité	48
Jiří Orten: Čí jsem	50
Malá mořská víla	52
Karel Šiktanc: Říkají tomu láska	93